ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 12 ՏԱՍՆԵՒՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Չաբաթ, 20 Յունուարի 1901 Չաբաթ, 20 Յունուարի ՏԱՍՆԵՒՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 12

Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամիսը՝ 6 րուբլի, երեք ամիսը՝ 3 ր.50 կ., ամիսը՝ 1 ր., հատով 5 կ.։
Բաժանորդ կըլսւմ են Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատանը։

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ. Редакція „Норъ Даръ“
կամ Tiflis, Rédaction „Nor-Dar“

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր (բացի տօն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը։ Յայտարարութիւնները ընդունւում են ամեն լեզուներով։ Յայտարարութիւնների բառին 2 կ., երկրամների համար կրկնապատիկ։

ՆՈՐ-ԴԱՐ

(ՏԱՍՆԵՒՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

Քաղաքական-գրական ամենօրեայ թերթը 1901-ին հրատարակւում է *Թիֆլիսում* նոյն դիրքով և ծրագրով *ամեն օր*, բացի տօներին հետևող օրերից։

«Նոր-Դար»-ի տարեկան գինն է 10 րուբլի, վեց ամսուանը՝ 6 րուբլի, երեք ամսուանը՝ 3 ր. 50 կ., Թիֆլիսից դուրս՝ ամիսը 1 ր. 50 կ., հատով դուրսը՝ 7 կ., Թիֆլիսում 5 կ.։

Բաժանորդ են գրւում միմիայն խմբագրատանը։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ բաժանորդները վճարում են տարեկան 40 ֆրանկ։

Յայտարարութիւնները ընդունւում են և օտար լեզուներով բառը 2 կ., առաջին երեսումը՝ 4 կոպէկ։

Խմբագրատունը գտնւում է Դաւիդովսկայա փողոց, տ. № 5

Պօստով «Նոր-Դար»-ի հասցէն Тифлисъ въ Редакцію „НОРЪ-ДАРЪ“կամ Tiflis (Caucase), Rédaction du journal „Nor-Dar.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդող.—Մի նոր ընկերութիւն։
Քրոնիկոն.—Լուրեր։
Մեզ գրում են.—Ալէքսանդրոպոլից։ Շուշուց։ Ախալքալաքից։ Մերվից։ Մոզդոկից։
Քահանաների ռոճկի մասին։
Հայոց թատրոն Բագուում։
Թղթակցութիւններ.—Նոր Նախիջևանից։ Նամակ Պարսկաստանից, Թաւրիզ։
Երևմտեան նամակներ։
Քաղաքական.—Անգլիա-Թիւրքիա։ Հեռագրներ։
Բանասիրական.—Օտարը։
Տիպեկատուն։
Յայտարարութիւններ։

Թիֆլիս, 18 յունուարի 1901 թ.

ՄԻ ՆՈՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մեր ժողովրդի լուսաւորութեան գործին և մեր՝ հայոց մասնաւորապէս, մի նոր ընկերութիւն է ծնւում։ Ինչպէս ամեն մի նորածին, նա էլ ունի իր ծնունդի պատմութիւնը։ Ինչպէս ամեն մի նորածին, նա էլ ունի իր ծնողները։ Ինչպէս ամեն մի նորածին, նա էլ ունի իր ապագան։ Ինչպէս ամեն մի նորածին, նա էլ ունի իր անունը։

Ծնունդի պատմութիւնը, ծնողները, ապագան և անունը մեզ համար հետաքրքրական են։ Ուստի և մենք ուզում ենք ծանօթացնել մեր ընթերցողներին այդ նորածնի հետ։

Ծնունդի պատմութիւնը մեզ համար հետաքրքրական է, որովհետև նա ցոյց է տալիս, թէ ինչպէս մեր հասարակութեան մէջ ծնւում են նոր գաղափարներ, նոր ձգտումներ, նոր պահանջներ։ Ծնողները մեզ համար հետաքրքրական են, որովհետև նրանք ցոյց են տալիս, թէ ինչպիսի մարդիկ են ներկայացնում մեր հասարակութեան նոր գաղափարները, նոր ձգտումները, նոր պահանջները։ Ապագան մեզ համար հետաքրքրական է, որովհետև նա ցոյց է տալիս, թէ ինչպիսի ճակատագիր է սպասում մեր հասարակութեան նոր գաղափարներին, նոր ձգտումներին, նոր պահանջներին։ Անունը մեզ համար հետաքրքրական է, որովհետև նա ցոյց է տալիս, թէ ինչպիսի գաղափարներ, ձգտումներ, պահանջներ են ներկայացնում նորածին ընկերութիւնը։

Ուրեմն, ինչպէս ասացինք,

Ներսիսյանի անվան հոգևոր ճեմարանի ուսուցիչ Գ. Ալիշանի «Հայապատում» գրքի 2-րդ հատորը, որ պարունակում է 1800 — 1901 տարեթվերի պատմությունը։ Գիրքը տպագրված է 1200 օրինակով, որից 360 օրինակ ուղարկված է Ամերիկա։

— Ֆրանսիայի Ազգային ժողովի անդամ Ժան Ժորեսը հրատարակել է տվել «Սոցիալիստական պատմություն» մի հատոր, որի առաջին հատորը պարունակում է 1789 — 1793 թվականների ֆրանսիական մեծ հեղափոխության պատմությունը։ Ժորեսի գրքի երկրորդ հատորը կնվիրվի 1793 — 1794 թվականների հեղափոխության պատմությանը։

— Ծանր. 19-ին Վենետիկում հրատարակվող «Ազատ խոսքի» խմբագրությունը հրավիրել է ընդհանուր ժողով, որի օրակարգում դրված է եղել հարցը՝ ինչպես պետք է վերաբերվի լրագիրը Ռուսաստանի ներկա ներքին դրության։ Ժողովին ներկա են եղել 21 հոգի, որոնց մեջ եղել են «Ազատ խոսքի» խմբագրության անդամները և մի քանի ուրիշ հայ գրագետներ։ Ժողովում որոշվել է, որ լրագրի հրատարակությունը պետք է շարունակվի առաջվա նման։

— Ծանր. 19-ին, ուրբաթ օրը, առավոտյան ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը Սուրբ Էջմիածնում ընդունել է Ռուսաստանի Ներքին գործոց նախարարի օգնական Ա. Ա. Ռիման-Նիկոլաևին, որ Նորին Սրբության հետ ունեցել է մի քանի ժամ տևող խոսակցություն։ Նախարարի օգնականը Էջմիածնում մնացել է մինչև կիրակի առավոտ։

— Ծանր. 16 ին ջրաղացային խոշտանգիչ մի ահագին հրդեհ է պատահել Ղարաքիլիսայում, որ ամբողջովին այրել է Ղարաքիլիսայի Ս. Փ. Ֆարաջյանց ու Ա. Ա. Ֆարաջյանց եղբայրների ջրաղացը։ Հրդեհը ծագել է ջրաղացի ներքնահարկում, որ լցված է եղել ալրով և ցորենով։ Ջրաղացը ապահովագրված է եղել Ռուսական «Ռոսսիա» ընկերության մոտ 2000 ր.-ի չափով։ Հրդեհից հետո ջրաղացը մնացել է ամբողջովին անգործ, որովհետև ջրաղացի ջրանցքը ևս այրվել է։

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՍՏՈՒՐ. — Ֆրանսիայի Ներքին գործոց նախարարը հրամայել է, որ գործ դրվի ամենախիստ միջոցներ՝ ընդդեմ այն անձանց, որոնք կամենան ֆրանսիական հողի վրա հրապարակել Ռուսաստանի ներքին դրության մասին ստեղծված լուրերը։ Ֆրանսիական կառավարությունը հրամայել է, որ ոչ մի լրագրի թղթակից չհամարձակվի հեռագրել Ռուսաստանի ներքին դրության մասին, եթե նախապես չներկայացնի իր հեռագրի բովանդակությունը գրաքննության։ Ֆրանսիական կառավարությունը հրամայել է նաև, որ ոչ մի լրագրի թղթակից չհամարձակվի հեռագրել Ռուսաստանի ներքին դրության մասին, եթե նախապես չներկայացնի իր հեռագրի բովանդակությունը գրաքննության։ Ֆրանսիական կառավարությունը հրամայել է նաև, որ ոչ մի լրագրի թղթակից չհամարձակվի հեռագրել Ռուսաստանի ներքին դրության մասին, եթե նախապես չներկայացնի իր հեռագրի բովանդակությունը գրաքննության։

ՊՐՈՖԵՍՈՐ. — Ոչ օրերս Նիժնի-Նովգորոդում մահացել է պրոֆեսոր Ալեքսանդր Ֆեոդորովիչ Ռիման-Նիկոլաևը, որ ծնվել է 1814-ին, հոկտեմբերի 14-ին։ Նա ավարտել է Պետերբուրգի համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետը և 1837-ին նշանակվել է Ներքին գործոց նախարարության ծառայության մեջ։ Ռիման-Նիկոլաևը ծառայել է Ներքին գործոց նախարարության տարբեր հաստատություններում, մինչև 1881-ին նշանակվել է Ներքին գործոց նախարարի օգնական։ Ռիման-Նիկոլաևը ծառայել է այդ պաշտոնում մինչև 1894-ին, երբ նա թոշակի է անցել։ Ռիման-Նիկոլաևը հեղինակ է մի քանի գրքերի, որոնցից ամենահայտնին է «Ռուսական պետական իրավունքի դասընթաց» անունով գիրքը։ Ռիման-Նիկոլաևը մահացել է 87 տարեկան հասակում։

ՊՈՍԿՈՎԻՑ. — Հոկտեմբերի 15-ին Պոսկովի նահանգային ժողովը հավանություն է տվել Ներքին գործոց նախարարության այն առաջարկությանը, որ Պոսկովի նահանգում ևս հաստատվի զեմստվոյի հաստատությունը։ Ժողովը որոշել է, որ այդ հաստատությունը բացվի 1903 թվականի հունվարի 1-ին։

ՊՈՍԿՈՎԻՑ. — Նոյեմբերի 13-ին Պոսկովի նահանգային ժողովը հավանություն է տվել Ներքին գործոց նախարարության այն առաջարկությանը, որ Պոսկովի նահանգում ևս հաստատվի զեմստվոյի հաստատությունը։ Ժողովը որոշել է, որ այդ հաստատությունը բացվի 1903 թվականի հունվարի 1-ին։

ՊՈՍԿՈՎԻՑ. — Նոյեմբերի 13-ին Պոսկովի նահանգային ժողովը հավանություն է տվել Ներքին գործոց նախարարության այն առաջարկությանը, որ Պոսկովի նահանգում ևս հաստատվի զեմստվոյի հաստատությունը։ Ժողովը որոշել է, որ այդ հաստատությունը բացվի 1903 թվականի հունվարի 1-ին։

ՊՐՈՖԵՍՈՐ. — Ոչ օրերս Նիժնի-Նովգորոդում մահացել է պրոֆեսոր Ալեքսանդր Ֆեոդորովիչ Ռիման-Նիկոլաևը, որ ծնվել է 1814-ին, հոկտեմբերի 14-ին։ Նա ավարտել է Պետերբուրգի համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետը և 1837-ին նշանակվել է Ներքին գործոց նախարարության ծառայության մեջ։ Ռիման-Նիկոլաևը ծառայել է Ներքին գործոց նախարարության տարբեր հաստատություններում, մինչև 1881-ին նշանակվել է Ներքին գործոց նախարարի օգնական։ Ռիման-Նիկոլաևը ծառայել է այդ պաշտոնում մինչև 1894-ին, երբ նա թոշակի է անցել։ Ռիման-Նիկոլաևը հեղինակ է մի քանի գրքերի, որոնցից ամենահայտնին է «Ռուսական պետական իրավունքի դասընթաց» անունով գիրքը։ Ռիման-Նիկոլաևը մահացել է 87 տարեկան հասակում։

ԴԱՀԻՃ ԳՈՐԾԸ

(Դատաքննության նկարագրություն)

1893 թ., դեկտեմբերի 9-ին «Ազատ-Խոսք» օրագրի խմբագրությունը ստացել է հետևյալ հեռագիրը՝ Ղարսից։ Հեռագրում ասված էր, որ Ղարսի նահանգական դատարանում այդ օրերում քննության է առնվելու մի գործ, որ մեծ հետաքրքրություն է ներկայացնում։ Ամբաստանյալների մեջ կան հայ հոգևորականներ, որոնք մեղադրվում են ոճրագործության մեջ։ Ամբաստանյալների մեջ կա նաև մի հայ կին, որ մեղադրվում է ամուսնու սպանության մեջ։ Գործը շատ հետաքրքրական է, և «Ազատ-Խոսքի» խմբագրությունը հեռագրով խնդրում է, որ իր թղթակիցը ներկա գտնվի դատավարության։

Ես ուղևորվեցի Ղարս։ Ճանապարհին ինձ հանդիպեցին մի քանի հոգի, որոնք գնում էին դատարան՝ որպես վկաներ։ Նրանցից ես իմացա, որ գործը շատ հետաքրքրական է, և որ ամբաստանյալների մեջ կան հոգևորականներ։ Ես ուրախացա, որ ինձ հաջողվեց ժամանակին հասնել դատարան։

Ղարսում ինձ ընդունեցին շատ ջերմությամբ։ Ես հանդիպեցի մի քանի ծանոթների, որոնք ինձ ասացին, որ գործը շատ հետաքրքրական է, և որ ամբաստանյալների մեջ կան հոգևորականներ։ Ես ուրախացա, որ ինձ հաջողվեց ժամանակին հասնել դատարան։

Ղարսում ինձ ընդունեցին շատ ջերմությամբ։ Ես հանդիպեցի մի քանի ծանոթների, որոնք ինձ ասացին, որ գործը շատ հետաքրքրական է, և որ ամբաստանյալների մեջ կան հոգևորականներ։ Ես ուրախացա, որ ինձ հաջողվեց ժամանակին հասնել դատարան։

Ղարսում ինձ ընդունեցին շատ ջերմությամբ։ Ես հանդիպեցի մի քանի ծանոթների, որոնք ինձ ասացին, որ գործը շատ հետաքրքրական է, և որ ամբաստանյալների մեջ կան հոգևորականներ։ Ես ուրախացա, որ ինձ հաջողվեց ժամանակին հասնել դատարան։

ՀՅՈՒՍԻՍԻ ՖՈՏՈՐԴ ՖՈՒԼԼԵՐ

Այդ օրերում Ամերիկայի Միացյալ նահանգների նախագահ ընտրվեց Հյուսիսի ֆոտորդ Ֆուլլերը։ Ֆուլլերը ծնվել է 1835 թվականին, Մասաչուսեթս նահանգում։ Նա ավարտել է Հարվարդի համալսարանը և 1858 թվականին հաստատվել է Չիկագո քաղաքում, որտեղ նա զբաղվել է իրավաբանությամբ։ Ֆուլլերը մասնակցել է Հյուսիսի և Հարավի միջև տեղի ունեցած պատերազմին, որից հետո նա զբաղվել է քաղաքական գործունեությամբ։ Ֆուլլերը եղել է Ներկայացուցչական պալատի անդամ, Ամերիկայի Միացյալ նահանգների գերագույն դատարանի անդամ և այլն։ Ֆուլլերը ամուսնացած է եղել և ունեցել է մի դուստր։ Ֆուլլերի կինը մահացել է 1877 թվականին։

ՀՈԳԵՎՈՐ ՄԱՀ

Ծանր. 19-ին, ուրբաթ օրը, առավոտյան ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը Սուրբ Էջմիածնում ընդունել է Ռուսաստանի Ներքին գործոց նախարարի օգնական Ա. Ա. Ռիման-Նիկոլաևին, որ Նորին Սրբության հետ ունեցել է մի քանի ժամ տևող խոսակցություն։ Նախարարի օգնականը Էջմիածնում մնացել է մինչև կիրակի առավոտ։

— Ծանր. 19-ին, ուրբաթ օրը, առավոտյան ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը Սուրբ Էջմիածնում ընդունել է Ռուսաստանի Ներքին գործոց նախարարի օգնական Ա. Ա. Ռիման-Նիկոլաևին, որ Նորին Սրբության հետ ունեցել է մի քանի ժամ տևող խոսակցություն։ Նախարարի օգնականը Էջմիածնում մնացել է մինչև կիրակի առավոտ։

— Ծանր. 19-ին, ուրբաթ օրը, առավոտյան ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը Սուրբ Էջմիածնում ընդունել է Ռուսաստանի Ներքին գործոց նախարարի օգնական Ա. Ա. Ռիման-Նիկոլաևին, որ Նորին Սրբության հետ ունեցել է մի քանի ժամ տևող խոսակցություն։ Նախարարի օգնականը Էջմիածնում մնացել է մինչև կիրակի առավոտ։

— Ծանր. 19-ին, ուրբաթ օրը, առավոտյան ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը Սուրբ Էջմիածնում ընդունել է Ռուսաստանի Ներքին գործոց նախարարի օգնական Ա. Ա. Ռիման-Նիկոլաևին, որ Նորին Սրբության հետ ունեցել է մի քանի ժամ տևող խոսակցություն։ Նախարարի օգնականը Էջմիածնում մնացել է մինչև կիրակի առավոտ։

— Ծանր. 19-ին, ուրբաթ օրը, առավոտյան ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը Սուրբ Էջմիածնում ընդունել է Ռուսաստանի Ներքին գործոց նախարարի օգնական Ա. Ա. Ռիման-Նիկոլաևին, որ Նորին Սրբության հետ ունեցել է մի քանի ժամ տևող խոսակցություն։ Նախարարի օգնականը Էջմիածնում մնացել է մինչև կիրակի առավոտ։

— Ծանր. 19-ին, ուրբաթ օրը, առավոտյան ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը Սուրբ Էջմիածնում ընդունել է Ռուսաստանի Ներքին գործոց նախարարի օգնական Ա. Ա. Ռիման-Նիկոլաևին, որ Նորին Սրբության հետ ունեցել է մի քանի ժամ տևող խոսակցություն։ Նախարարի օգնականը Էջմիածնում մնացել է մինչև կիրակի առավոտ։

Փարիզ, 1 յուն.—Ընդհատ տարիների հանրապետական մամուլը ևս տարօրինակ հետաքրքրութեամբ հետևում է Պուլ Կարի հանրապետութեան վարչական բնակչութեան — տեսակ. 31-ին, «Ընտրող» պաշտ. թերթում տեղ տրուած տարօրինակ մի հաղորդագրութեան մէջ կարդում ենք հետևեալը։ «Ամէն յոգնած ընկերներ, որոնք ցանկանում են հանգստանալ, թող գան Պուլ Կար։ Այստեղ նրանք կգտնեն ամէն տեսակ հանգստութեան միջոցներ։ Ընկ. Ընտրեցեալը կարող է նրանց ընդունել իր տանը, որ գտնւում է Պուլ Կարի ամենագեղեցիկ մասում։ Ներկայացնելը։ Ներկայացնելը հրճուանքով է տեսնում, որ Պուլ Կարի հանրապետական կազմակերպութիւնը ամէն կերպ ձգտում է ընդարձակել իր գործունէութեան շրջանակը

Ա. Հ. Պետրոսեան

ՀՈԳԻ ԵՒ ՄԱՐՄԻՆ.

Նուագարկուած է
Նամաստիների
Երիցսին
Ս. Ղազարոսի
75 կ.

Տորոսեան
Հայաստանեայ
Մ.

(M.) № 10095 10—5

ԿԱՐԳԱՎՈՐ ՎԱՃԱՌՔ

ՍՈՒՏԱԼ ԱՒՂ

ՓՈՇԻ և ՏՐԱՓԻՃ ՓՈՇԱՀԱՆՈՒՑԻՉ

Մեր ասոնք ամենայն ջղային թուլութիւնից, ինչպէս նաև ամենայն տեսակ ներքին ախտերից, որոնք ծագում են արիւնի վատ կազմութիւնից, ինչպէս նաև ամենայն տեսակ վարակիչ հիւանդութիւնների յետոյ, որոնք ոչնչացնում են մարդու ամբողջ կազմութիւնը, ինչպէս՝ ներքին ջերմ, ներքին ցաւ, ներքին ցրտութիւն, ներքին դող, ներքին ցնցում, ներքին ծակոց, ներքին կսկիծ, ներքին ցաւ սրտի շրջանում, ներքին ցաւ գլխի, ներքին ցաւ մէջքի, ներքին ցաւ ոտների, ներքին ցաւ ձեռների, ներքին ցաւ ամբողջ մարմնի, ներքին ցաւ ոսկրների, ներքին ցաւ ուղեղների, ներքին ցաւ ամբողջ նեարդների, ներքին ցաւ ամբողջ կազմութեան, ներքին ցաւ ամբողջ էութեան, ներքին ցաւ ամբողջ կենդանութեան, ներքին ցաւ ամբողջ կեանքի, ներքին ցաւ ամբողջ գոյութեան, ներքին ցաւ ամբողջ հոգու, ներքին ցաւ ամբողջ մտքի, ներքին ցաւ ամբողջ միտքի, ներքին ցաւ ամբողջ գիտակցութեան, ներքին ցաւ ամբողջ ուղեղի, ներքին ցաւ ամբողջ ներքին կազմութեան, ներքին ցաւ ամբողջ ներքին էութեան, ներքին ցաւ ամբողջ ներքին կեանքի, ներքին ցաւ ամբողջ ներքին գոյութեան, ներքին ցաւ ամբողջ ներքին հոգու, ներքին ցաւ ամբողջ ներքին մտքի, ներքին ցաւ ամբողջ ներքին միտքի, ներքին ցաւ ամբողջ ներքին գիտակցութեան, ներքին ցաւ ամբողջ ներքին ուղեղի, ներքին ցաւ ամբողջ ներքին նեարդների, ներքին ցաւ ամբողջ ներքին ոսկրների, ներքին ցաւ ամբողջ ներքին ոսկրների, ներքին ցաւ ամբողջ ներքին ոսկր